

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 14 februari 1902, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till staden Kalmar af visst, kungsladugården Skälby n:o 1 tillhörande område.

(I. A.)

Kongl. Maj:t har, under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 1 november 1901, uti en till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling remitterad proposition (n:o 5) föreslagit Riksdagen medgifva,

dels att staden Kalmar måtte för sin vattenlednings behof mot ersättning, som på stadens bekostnad skulle bestämmas i den ordning, hvarom stadgades i förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866, från kungsladugården Skälby n:o 1 om 5 mantal i Kalmar socken och Norra Möre härad af Kalmar län till sig lösa och med full eganderätt disponera det å en af vice kommissionslandtmätaren Oscar Modée år 1899 upprättad karta upptagna område af 2,9340 hektar, under vilkor att staden förbunde sig att i gränsen mellan området och kungsladugårdens egor uppsätta och för all framtid underhålla stängsel;

dels att staden måtte tillträda berörda område den dag, den på förenämnda sätt bestämda löseskillingen inlevererades till Kalmar läns ränteri, hvilket borde ske inom två år från det staden af Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i ämnet erhållit del;

dels ock att löseskillingen för området finge, på samma sätt som köpe-

skillingarne för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Af ofvanberörda statsrådsprotokoll inhemtas följande.

Uti en till Kongl. Maj:t stäld, af magistraten i Kalmar öfverlemnad och till bifall förordad ansökning hade stadsfullmäktige i nämnda stad anført, att stadsfullmäktige den 28 april 1897 beslutit anlägga vattenledning i enlighet med ett af ingenjören J. Gust. Richert uppgjort förslag, enligt hvilket vatten skulle tillföras staden från grädda brunnar å mark i gränsen mot kungsladugården Skälby; att emellertid under arbetets gång det visat sig nödvändigt att för brunnarnes gräfnings använda en del af det område, som tillhörde nämnda kungsladugård och som enligt en stadsfullmäktiges skrift bifogad, af vice kommissionslandtmätaren Oscar Modée år 1899 upprättad karta jemte dertill hörande, i stadsfullmäktiges protokoll för den 16 mars 1900 intagen beskrifning utgjorde 2,9340 hektar eller 5 tunnland 30,2 kappland; att staden med nuvarande arrendatorn af kungsladugården A. E. le Grand, hvilken af statsverket arrenderat egendomen intill den 14 mars 1915, träffat aftal, hvarigenom le Grand för sin arrendetid till staden emot en ersättning af 5,500 kronor upplåtit nyttjanderätten till det å Modées karta utmärkta område, som vore för stadens vattenledning erforderligt; att i stadens närhet icke funnes några vattendrag, hvarifrån sötvatten i tillräcklig mängd kunde tillföras staden, i följd hvaraf den vida kostbarare utvägen för vattenlednings erhållande måst tillgripas att hemta vatten från grädda brunnar; att, enligt hvad beräknadt blifvit, vattenledningen samt i sammanhang dermed under anläggning varande kloakledning komme att i färdigt skick kosta staden 495,000 kronor, hvilken kostnad kunde komma att ytterligare ökas; samt att ofvannämnda till arrendatorn utgifna ersättning ensam för sig kunde anses motsvara jordens ungefärliga värde; och hade stadsfullmäktige, på grund häraf och för undvikande af ytterligare uppoffringar för vattenledningens erhållande, anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition derom, att omförmälda för stadens vattenledning erforderliga område måtte till staden utan vidare ersättning under eganderätt upplåtas eller, om ersättning skulle fordras, mot det ersättningsbelopp, som kunde finnas skäligt; hvarjemte stadsfullmäktige föreslagit, att, om deras framställning bifölles, stadens tillträde af området finge beräknas från det afhandling angående jordområdet upprättades mellan Kongl. Maj:t och kronan samt staden.

Sedan domänstyrelsen genom remiss den 12 april 1900 undfått befallning att, efter vederbörandes hörande, afgifva utlåtande i ärendet, hade bemälda styrelse med utlåtande den 29 mars 1901 öfverlemnad inkomna yttranden i ärendet från arrendatorn af Skälby, t. f. domänintendenten i Kalmar

län, vederbörande kronofogde och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet, af hvilka arrendatorn förklarar sig icke hafva något att erinra mot bifall till ansökningen och t. f. domänintendenten tillstyrkt densamma mot det att staden finge antingen i vanlig ordning expropria området eller ock för vinnande af lindring i kostnaderna erlägga lösen för detsamma efter bestämmande af tre gode män.

Kronofogden hade meddelat, att någon annan olägenhet vid häfden af kungsladugårdens egor ej komme att genom afsöndringen af ifrågavarande område föränledas, än att stängsel mellan detta och kungsladugårdens egor blefve nödvändigt, hvilket stängsel staden syntes böra åläggas uppföra och för all framtid underhålla; att det ej vore någon möjlighet att yttra sig, huruvida vattenledningen med dertill hörande brunnar kunde förorsaka vattenbrist i kungsladugårdens brunnar, förrän vattenverket tagits fullständigt i bruk; att det emellertid ej vore omöjligt, att så komme att ske, och att det ville synas, som om arrendatorn befarat något dylikt, eftersom han, enligt aftalet med staden, för den skada och förlust, som skulle drabba honom, derest i följd af vattenledningen brist på vatten i gårdens brunnar skulle uppstå, betingat sig full godtgörelse antingen genom anläggning af rörledning från vattenverket eller på annat sätt, samt att med afseende härå kronofogden ansåge, att såsom vilkor för rätt till afsöndring af ifrågavarande mark borde, bland annat, stadgas, att, derest vattenledningen med dertill hörande brunnar komme att förorsaka vattenbrist i kungsladugårdens brunnar, staden skulle anlägga rörledning från vattenverket till kungsladugården samt afgiftsfritt lemna denna erforderligt vatten.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet hade, jemte meddelande att vattenledningen, hvarom nu vore fråga, bragts till fullbordan under 1900 års eftersommar och derefter varit i bruk, tillika anført, att det jordområde, staden nu begärde att få förvärfva, kunde från kungsladugården afsöndras utan att derigenom uppstode något som helst men för densammas brukande och att, så vidt man finge döma af hittills vunnen erfarenhet, ej heller genom bortledande af vattnet från å området gräfdas brunnar vore att befara vare sig vattenbrist i gårdens på rätt stort afstånd derifrån belägna brunnar eller annan olägenhet för egendomen, hvadan Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansåge sig böra tillstyrka, att staden Kalmar måtte tillåtas förvärfva ifrågavarande område; men, då stadens begäran att bekomma densamma utan ersättning till statsverket icke syntes kunna bifallas, staden borde betala den köpeskillning, som på dess bekostnad bestämdes i den ordning, som i förordningen den 14 april 1866 föreskrefves i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

För egen del hade domänstyrelsen, med öfverlemnande af en från

Kongl. Maj:ts befallningshafvande insänd kopia af karta öfver åkerjorden vid Skälby kungsladugård, tillkännagifvit, att nämnda kungsladugård vore genom styrelsens kontrakt den 13 april 1894 utarrenderad till A. E. le Grand mot årligt arrende af 11,000 kronor intill den 14 mars 1915; och hade domänstyrelsen vidare anfört, att, med afseende å det ändamål, hvarför staden Kalmar önskade förskaffa sig eganderätten till ifrågakvarande område, styrelsen icke hade något att erinra deremot, att denna rätt till staden öfverlättes, men ansåge styrelsen en sådan öfverlåtelse icke böra, såsom staden alternativt ifrågasatt, ske utan att statsverket erhöles ersättning för den mark, som afstodes; och syntes ersättningens belopp lämpligen böra, såsom Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagit, bestämmas i öfverensstämmelse med hvad i förordningen den 14 april 1866 funnes stadgad.

Rörande de särskilda vilkor, som af kronofogden ansetts böra fästas vid öfverlåtelsen, delade domänstyrelsen hans mening, att stängsel skulle af staden hållas i områdets gräns mot kungsladugårdens egor, hvaremot ett förbehåll å kronans sida derom, att staden skulle, derest genom vattenledningen brist på vatten i kungsladugårdens brunnar komme att uppstå, bereda kungsladugårdens innehafvare kostnadsfri tillgång till vatten från stadens vattenverk, syntes styrelsen, med afseende å hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande i detta hänseende meddelat, ej vara nödigt; och vore det ej oantagligt, att ett dylikt förbehåll skulle kunna nedtrycka beloppet af den ersättning, kronan utan förbehållet hade att för området påräkna, lägre, än som stode i förhållande till risken.

På grund af hvad sålunda anförts hade domänstyrelsen hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att på det sätt bifalla Kalmar stads framställning, att det å vice kommissionslandtmätaren Modées ofvanberörda karta upptagna område om 2,9340 hektar finge från kungsladugården Skälby afsöndras och af staden Kalmar med eganderätt förvärfvas mot köpeskilling, som på stadens bekostnad bestämdes i den ordning, förordningen den 14 april 1866 i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof stadgade, under förbindelse för staden att i gränsen mellan området och kungsladugårdens egor uppsätta och för all framtid underhålla stängsel; hvarjemte styrelsen hemställt, att området måtte få af staden med eganderätt disponeras från den dag, den på nämnda sätt bestämda köpeskillingen till landtränteriet i Kalmar inlevererats, hvilket syntes böra ske inom två år från det staden af Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i ärendet erhållit del.

Slutligen hade domänstyrelsen föreslagit, att köpeskillingen för jordområdet måtte få på samma sätt som köpeskillingen för försålda mindre kronoegendomar användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Derjemte hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, till följd af remissen den 10 augusti 1901, afgifvit utlåtande i ärendet och dervid anført, att, då utredt syntes vara, att vattentillgång för Kalmar stads vattenledning lämpligast bereddnes genom anlåtande af de å förenämnda område befintliga källor, och då vidare de myndigheter, som hade sig anförtrödd den närmaste vårdens om ifrågavarande statsdomän, ansett, att den för vattenledningen i Kalmar erforderliga delen deraf kunde utan olägenhet för statsverket undvaras, hinder ej syntes böra möta mot områdets upplåtande till staden, men att, då området i fråga bland annat på grund af sin vattentillgång syntes vara synnerligen värdefullt, upplåtelsen deraf ej borde ske utan full ersättning, hvilken lämpligast kunde bestämmas i den ordning domänstyrelsen föreslagit, hvarför och då sagda myndighets förslag äfven i öfrigt syntes lämpligt, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i allo biträdde domänstyrelsens hemställan.

På grund af hvad sålunda förekommit och med afseende å hvad de i ärendet hörda myndigheter anført, tillstyrkte departementschefen, att Kongl. Maj:ts måtte hos Riksdagen göra den framställning, förevarande proposition innefattar.

Enligt hvad i ärendet meddelats, har den nuvarande arrendatorn af ifrågavarande kronoegendom med afseende å den ofvan berörda vattenledningen ingått aftal med staden Kalmar, hvarigenom han för den skada och förlust, som komme att drabba honom, derest, i följd af vattenledningen, brist på vatten i gårdens brunnar skulle uppstå, betingat sig full godtgörelse antingen genom anläggning af rörledning från vattenverket eller på annat sätt. I öfverensstämmelse med den af domänstyrelsen uttalade mening är bland vilkoren för ifrågavarande upplåtelse icke intaget något förbehåll i nämnda syfte till skyddande af kronans rätt efter nuvarande arrendetids utgång. Utskottet anser emellertid god omtanke kräfva, att äfven sådant förbehåll göres, och att såsom vilkor för upplåtelsen uppställas, att, derest genom vattenledningen brist på vatten i kungsladugårdens brunnar kommer att uppstå, staden skall vara skyldig bereda kungsladugårdens innehafvare kostnadsfri tillgång till vatten från stadens vattenverk eller på annat sätt.

På grund häraf hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver:

dels att staden Kalmar må för sin vattenlednings behof mot ersättning, som på stadens bekostnad bestämmas i den ordning, hvarom stadgas i förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14

april 1866, från kungsladugården Skälby n:o 1 om 5 mantal i Kalmar socken och Norra Möre härad af Kalmar län till sig lösa och med full eganderätt disponera det å en af vice kommissionslandtmätaren Oscar Modée år 1899 upprättad karta upptagna område af 2,9340 hektar, under vilkor att staden förbinder sig ej allenast att i gränsen mellan området och kungsladugårdens egor uppsätta och för all framtid underhålla stängsel, utan äfven att, derest genom vattenledningen brist på vatten i kungsladugårdens brunnar kommer att uppstå, bereda kungsladugårdens innehafvare kostnadsfri tillgång till vatten från stadens vattenverk eller på annat sätt;

dels att staden må tillträda berörda område den dag, den på förenämnda sätt bestämda löseskillingen inlevereras till Kalmar läns ränteri, hvilket bör ske inom två år från det staden af Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i ämnet erhållit del;

dels ock att löseskillingen för området må, på samma sätt som köpeskillingarne för försålda mindre kronoegen-
domar, användas till inköp för kronans räkning af skog-
bärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Stockholm den 14 februari 1902.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.